

Діагностика конкурентного середовища підприємства

В умовах ринкової економіки кожне підприємство діє в певному конкурентному середовищі, фактори якого справляють на нього вирішальний вплив. У кожній галузі формується власне конкурентне середовище, а тому підприємство повинно правильно оцінювати своїх конкурентів та їх інтереси, галузь (або галузі), в якій воно функціонує, щоб виробити найбільш ефективні конкурентні стратегії, які б забезпечували його високу конкурентоспроможність та стійкість.

Конкурентне середовище – це комплексна економічна категорія, яка характеризує взаємодію зовнішніх і внутрішніх чинників, що впливають на умови здійснення господарської діяльності та визначають відповідний рівень економічної конкуренції і вагомість впливу окремих суб'єктів господарювання на загальну ринкову ситуацію. Діагностика конкурентного середовища є процесом, у якому використовують різні методи оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства, що ґрунтується на вивченні динаміки показників діяльності з урахуванням впливу зовнішніх і внутрішніх факторів. Діагностика конкурентного середовища є необхідною передумовою для формування ефективної конкурентної стратегії підприємства та визначення найбільш ефективних напрямів у стратегічному розвитку. Результатом діагностики конкурентного середовища є визначення поточного та перспективного станів цього середовища. Об'єктом діагностики можуть бути: підприємство в цілому як виробничо-економічна система, її елементи, функціональні підрозділи окремих підприємств, виробничі функції, види діяльності та ін. Базовими принципами діагностики рівня конкурентоспроможності підприємства є:

- комплексність – дослідження конкурентоспроможності підприємств повинні поєднувати оцінку ефективності процесу адаптації до мінливих умов функціонування, реалізації стратегічного потенціалу та конкурентної позиції підприємства по відношенню до одного або декількох конкурентів, які розглядаються як база для порівняння;

- системність – основою для оцінки рівня конкурентоспроможності та формулювання відповідних рекомендацій можуть бути лише результати системного аналізу впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства з урахуванням взаємозв'язків між факторами;

- об'єктивність – результати дослідження та оцінки конкурентоспроможності підприємства повинна ґрунтуватися на повній і достовірній інформації про зовнішню і внутрішню ситуацію, в якій вона функціонує, і відображати її справжню конкурентну силу;

- динамічність – основним завданням дослідження конкурентоспроможності є не статична оцінка фактичної конкурентної позиції підприємства в певний момент часу, а передбачення змін і розробка ефективних управлінських рішень;

- безперервність – процес дослідження та оцінки змін у конкурентоспроможності та її рівнях має бути безперервним. Це пов'язано з тим, що окремі оцінки не завжди можуть оцінити можливі тенденції в динаміці конкурентної позиції підприємства;

- оптимальність – згідно з цим принципом, метою дослідження є не тільки сам рівень конкурентоспроможності, а й ступінь ефективності його досягнення, тому важливо впроваджувати заходи, що регулюють певні фактори.

Для проведення аналізу загальної ситуації та рівня конкуренції в галузі можна використовувати методіку, запропоновану А. Томпсоном та А. Стріклендом, яка дозволяє адекватно оцінити ситуацію в галузі, визначити характер та рівень конкурентної боротьби. Аналіз має проводитися в певній послідовності. На першому етапі встановлюються основні економічні показники, що характеризують галузь. На другому етапі визначається конкурентоспроможність, що діє в галузі, і те, який вплив вона робить на ситуацію в галузі. На третьому етапі необхідно виявити фактори, що викликають зміни в структурі конкурентоспроможності галузі. На четвертому етапі визначаються компанії з найбільш сильними і слабкими конкурентними позиціями. На п'ятому етапі рекомендується спрогнозувати найбільш ймовірні кроки стратегічних конкурентів. На шостому етапі можна встановити ключові фактори успіху в конкурентній боротьбі. На заключному етапі приймається остаточне рішення, що забезпечує привабливість галузі і високий рівень прибутковості. Отже, конкурентне середовище є динамічним за темпами, глибиною, масштабністю змін на окремих конкретних ринках, елементом економічного життя.

Список використаних джерел:

1. Дмитрієв І.А., Кирчата І.М., Шершенюк О.М. Конкурентоспроможність підприємства: навчальний посібник. Х.: ФОП Бровін О.В., 2020. 340 с.

2. Синиця Т.В., Осьмірко І.В. Економічна діагностика: навчально-методичний посібник. Х.: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2017. 184 с.